

De crisisjaren

Als wij zo op de jaren terugzien, dan was het steeds afwisselend voor en tegenspoed, crisisjaren en jaren van een zekere welstand.

Rond de jaren 1930 tot 1936 was er een algemene malaise, daar was iedereen het over eens. De nood was overal hoog. Niet alleen in de landbouw, maar ook was er een algemene werkloosheid, zodat vele arbeiders moesten stempelen. Dit was om tegen te gaan dat ze zich onrechtmatig de steun toe-eigenden en toch stilletjes er wat bij verdienden. De regering zorgde toen voor werk door de zogenaamde werkverschaffing. Eigenaren van woeste grond deze dan tegen geringe kosten laten egaliseren. Grote gezinnen hadden het neet te vinnig (niet te breed), als ze alleen van de steun moesten leven.

Daar de koopkracht niet groot was, hadden de middenstanders het ook niet breed. Zo weet ik nog dat Meijer in Raalte jongenspakjes adverteerde voor drie gulden per stuk. Het is op de vingers na te tellen dat er niet veel aan verdiend werd. Als gevolg van dit alles kwam er ook meer diefstal en andere misdaad. Wij hoorden voor het eerst van zakkenrollers. Zo werd van Janzers Gerrit Hendrikoom op de markt in Rijssen de portefeuille gerold. Hij had even staan te kijken naar twee mannen die aan het vechten waren, wat natuurlijk uitgedoan wark (afleiding) was en afgesproken.

Doctor Colijn, die toen ministerpresident was (later Gerbrandy) en de regering probeerden zoveel mogelijk de werkloosheid te bestrijden, maar zij konden ook geen werkgelegenheid afdwingen. Een geluk was dat deze later wat toenam, vooral door de enorme groei van Philips in Eindhoven. Deze groei werd mogelijk omdat de electriciteit stormenderhand overal in gebruik werd genomen.

In de jaren rond 1925 was Oss berucht om zijn misdaden en dieverijen. Daarom werd er van regeringswege een grote politiemacht naar toegestuurd. De laatste jaren hoort men er niets meer van.

Op één Augustus 1924 werd in ons land een fietsenbelasting ingevoerd. Deze zou 17 jaar blijven bestaan, tot 1941, toen de Duitse bezetter hier een eind aan maakte. Je had de zogenaamde fietsplaatjes, die men zichtbaar aan het stuur moest bevestigen. Deze kostten drie gulden per stuk, en waren op het postkantoor verkrijgbaar.

Omdat drie gulden in die tijd een heel bedrag was weet ik nog wel, dat wij niet bij elke fiets een plaatje hadden, Men ging dan om beurten of men leende een fiets in de buurt. Ook kwam het nogal eens voor dat ze gestolen werden, en dan was je hem helemaal kwijt.

Deze belasting moest men elk jaar betalen. Daarom werd de vorm van de plaatjes elk jaar anders gemaakt. Omdat er in ons land toen 17 miljoen fietsen waren, bracht dit elk jaar een mooi bedrag in de schatkist. Voor de werklozen werden kosteloze plaatjes beschikbaar gesteld, dit waren plaatjes met een gat erin. Al was er niet veel te verdienen, het leven was ook niet duur. Voor drie cent had men al een goede sigaar, voor een dubbeltje de allerduurste. Een half pond rooktabak kostte toen zeven stuivers.

Ook werden in die tijd veel kippen gestolen.

De auto begon meer en meer op de weg te verschijnen, en kwamen er vanzelfsprekend ook meer harde wegen. In 1935 kregen wij hier de harde weg.

Al bleef Nederland in 1914-1918 van oorlog gevrijwaard,

Niet bevrijd toch van zorgen,

noch gisteren, noch morgen,

verordeningen hier,

daar mobilisatie,

en bergen papier,

vol administratie,

tot last van de burger,

en boeren niet minder.

Ook bij de boeren was het ondanks betere mogelijkheden voor landbouwonderwijs en voorlichting en het gebruik van kunstmest een zeer moeilijke tijd. Men trok toen al op voor een demonstratieve vergadering in Zwolle, welke door duizenden boeren bezocht werd.

Dat ging toen wel anders als dit jaar, met die bezetting van wegen met landbouwtrekkers.

Voor het vee en de varkens gold een ongekend lage prijs. Hier was overproductie wel de grootste oorzaak. Ook doordat er toendertijd veel bedrijven waren gesplitst, en Amerika veel goedkope mais invoerde, want daar zat men ook al met grote overschotten in landbouwproducten.

Ik weet nog dat wij een keer een drachtige koe verkochten voor honderd gulden en een paar drachtige varkens voor vierentwintig gulden per stuk. Omdat wij voor twee guste pinken op de koude markt in Deventer niet meer dan vijfendertig gulden per stuk konden krijgen, namen wij ze weer (lopend) mee naar huis. Op de Sunterkloasmarkt in Holten verkochten wij ze voor veertig gulden. In die tijd kon men nog vee wegbrengen naar Jan Blauw, zo men wou, aan een touw, want auto's zag men haast niet in Holten.

Hulp aan kleine boeren en tuinders

De minister van Sociale zaken heeft een rondschrijven gericht tot de 13 inspecties voor de werkverschaffing, waarin de minister mededeelt, dat de regeering besloten heeft, de mogelijkheid onder de oogen te zien, om te komen tot uitbreiding van de hulp aan kleine boeren en tuinders door plaatsing van deze in werkverschaffing en waar mogelijk en verantwoord, op eigen bedrijf. Het gaat hier om een proef, waarvoor in elke inspectie 3 gemeenten zullen worden aangewezen.

De bedrijfsconsulent, verbonden aan den dienst van de kleine boeren, zullen voor het organiseren van deze proef samenwerken met de inspecteurs voor de werkverschaffing en gemeenschappelijk verbinding zoeken met burgemeester en wethouders van de gekozen proefgemeenten en met...

De klok slaat, de tijd vergaat,

Dank God dat Hij u leven laat,

De klok slaat de tijd vergaat,

God heelt de wonden, die Hij slaat,

De klok slaat de tijd vergaat,

't Is de Eeuwigheid die voor ons staat,

De klok slaat, de tijd vergaat,

't is Gods gena, die 't al doorstaat.

Eind 1933 werd door de regering de Nederlandse Veehouderij Centrale opgericht, welke ten doel had het op grote schaal afslachten van rundvee en varkens. Het vlees werd ingeblikt en voor de werklozen en minder draagkrachtigen voor geringe prijs beschikbaar gesteld. Maar of er teveel voorraad was of dat ze er gauw genoeg van hadden, al spoedig kon iedereen hier gebruik van maken.

BEWIJS VAN LIDMAATSCHAP

DER GEWESTELIJKE RUNDVEECENTRALE OVERIJSSSEL

De Gewestelijke Rundvee centrale Overijssel verklaart als lid toegelaten te hebben, J. H. van der Vliet te Zwolle nader adres T. 2. 6 gemeente Zwolle, die dientengevolge onderworpen is aan de statuten, reglementen, en verder door de Gewestelijke Rundvee centrale Overijssel of haar organen op grond van deze statuten en reglementen genomen of te nemen besluiten, behoudens zijn recht op Hooger Beroep voor zoover dit is toegekend.

Deze toelating kan ten allen tijde worden ingetrokken.

GEWESTELIJKE RUNDVEECENTRALE
OVERIJSSSEL,

J. Meersel

Ook werd toen een rundveeteelt-regeling ingesteld waardoor men dan maar een beperkt aantal kalveren kon aanhouden. Als ze de leeftijd van zes maanden hadden, moest men bij elk kalf een

40038 36520098 ✽
40038
RUNDVEETEELTREGELING 1934.

Toegelaten ^{stier} ~~vaars~~ kalf
Eigenaar *J. Th. van der Meer*

Schets van het kalf.

Kenbare teekenen: *roodbruin met de ingesloten
vlek; rode vlek in de halskegels,
die nog in de winter van*

Datum *4 SEP. 1934*

Voor het bestuur der Landbouw-Crisis-Organisatie
voor
OVERIJSEL,

E. van der Meer
Voorzitter.

J. Meijnd
Secretaris.

1200-74

schets (zie hieronder) hebben, de overige werden opgeruimd.

Ook werden wel drachtige koeien geslacht. Men zei, dat de slachters dan probeerden de kalveren er nog levend uit te halen. Deze brachten dan nog altijd een paar rijksdaalders op.

Met de varkens ging het evenzo, men kreeg per bedrijf een beperkt aantal biggen-merken. Men mocht

geen ongemerkte varkens aanhouden.

Alle aanwezige varkens werden eerst gemerkt. Hiervoor gingen twee hiervoor aangestelde personen de boer op: Ruters Antoon en Schupkes Jan. Als ze dan de hele dag in de varkenshutten (varkenshokken) hadden gewerkt, zagen ze er 's avonds ook uit als varkens.

Later kwam er nog een regeling bij, de zogenaamde steun aan de kleine boeren. Deze bestond onder andere ook uit het verstrekken van goedgekeurde voorgekiemde aardappelen. Ook was er geld voor de aanschaf van landbouwwerktuigen.

In die jaren heerste er ook veel mond- en klauwzeer. Dit was vóór de latere verplichte inenting tegen deze ziekte. Het was vaak een ramp onder de veestapel en naar om aan te zien, hoe die stummers niet konden vreten en vreselijk kreupel waren. Ze hielden er heel vaak nog wat aan over, zodat ze 's zomers vaak in stonden te hechten (hijgen) en ze zaten veel te dik in het haar.

Velen waren eerst nog wat huiverig om de varkens af te leveren aan de Ned. Veehouderij Centrale, dit was men niet gewend, dat men ze zomaar mee stuurde en later de afrekening kreeg. Dan zei men: "le zeet er niks van, zie kunt er oer eerst wel un stuk of snien, vuur det ze e weugen wordt." Dit scheen nog wel mee te vallen, en wist men gauw niet anders.

NEDERLANDSCHE VEEHOUDERIJCENTRALE.

Leverancier No. 214
Afdeeling No. 605

No 001818 *

Op 9600 1936 zijn door J. H. H. H. H.
te St. J. H. H. H.
ter levering aan de N. V. C. aangeboden 3 varkens gemerkt als volgt:
Fp 1300 - 1302 - 1304

wegende thans $\pm$ 65 kg. De varkens zijn gekocht bij
*)

Handtekening van den Zaskvoerder: M. J. W. W. W. Handtekening Leverancier: J. H. H. H.

*) Alleen indien een handelaar varkens opgeeft, moet worden ingevuld waar ze gekocht zijn.

17484 1936

In de kippenhouderij werd een beperkt aantal kippen per boer toegewezen. Er waren heel wat boeren die hun kippenstapel drastisch moesten inkrimpen. De burger was het al helemaal verboden om kippen te houden.

Al met al was het een heel gedoe met al die verboden op dit en verbod op dat, maar men zei dan weleens, dat de boeren zelf om al die maatregelen hadden gevraagd.

Zoals ik in het begin al schreef is het in de landbouw en veehouderij steeds een op en neergang geweest. Niemand zal gedacht hebben dat zo kort hierop de hele voedselvoorziening en de hele economie er geheel anders zou voorstaan. De tweede wereldoorlog kwam er aan.